

MARK LANEGAN

SING BACKWARDS AND WEEP

Suomentanut Ari Vöntänen

TAMMELMÄT

LIKE

FILI – Kirjallisuuden vientikeskus on tukenut tämän kirjan suomentamista.

Englanninkielinen alkuteos:

Sing Backwards and Weep

Copyright © 2020 by Mark Lanegan

This edition published by arrangement with Hachette Books, an imprint of Perseus Books, LLC, a subsidiary of Hachette Book Group, Inc., New York, New York, USA.

All rights reserved.

Suomenkielinen laitos © Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

Etukannen valokuva © Charles Peterson

LIKE

Like Kustannus

Helsinki

www.like.fi

ISBN 978-951-1-38702-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

*Tonylle
ja muille poissaoleville ystäväilleni*

Fix

It's true

It keeps raining baby

So crystalline in my head

Gonna watch from the balcony

Sing backwards and weep

SISÄLTÖ

Prologi	13
1 Riiviön lapsuus	15
2 Hauras valtakunta	43
3 Vietelty, nussittu	66
4 Jos aloittaa uudelleen, on kuin ei olisi koskaan lopettanutkaan	82
5 Meatloaf	97
6 Pienet tikarit	107
7 Erotettu, pestattu uudelleen, ja pelon tuhannet muodot	112
8 Kiva asu	129
9 Jep, täällä on kytät!	137
10 Tuskien talossa	143
11 Veristä vettä juomassa	150
12 Koukussa ja nääntynyt	157
13 Idiootin seurasta nautiskelemassa	163

14 Aika hyvin, nuorukainen	173
15 Viekää minut joelle	184
16 Jeffrey Lee Pierce	192
17 Kutsuitteko te yöportieerin?	201
18 Se on nerokasta, etkö sinä kuule sitä?	205
19 Spanking the Monkey	211
20 Loislapsi	215
21 Pimenneet päivät	222
22 Kauhujen erämaassa	227
23 Suksi naimaan aasia	232
24 Piikittäjän paluu	235
25 Juhlimassa Jerry'n kanssa	239
26 Hulluuden vuodenajat	243
27 Miss Australia 1971	249
28 Sen siitä saa	259
29 Lotto	266
30 Onnenpoika	272
31 Onko tämä rakkautta?	281
32 Sukukokous	285
33 Poltin ruohoa – HIV-positiivinen	299
34 Kultaa kaatopaikalle	309
35 Raskas kyynel	315
36 Wu-Tangista Wayloniin	321
37 Salaiset kuolonpelit	335
38 Nähdään Miamissa, kamu!	340
39 Poissaolo ja vaikeudet	354

40	Jääkylmä eurooppalainen naurutalo	364
41	Pumpulikuume	398
42	Viimeiset kierteet	411
43	Psyykkiset myrskyt, ilmestys ja uudelleensyntymä	419
	 Epilogi: Susi Sealin vaatteissa	 424
	Kiitokset	427
	Hakemisto	428

PROLOGI

"POLIISI."

Ensin en rekisteröinyt hänen varoitustaan. Mieleni oli fiksoitunut aamurutiiniini ja sen neulanpistopäätökseen, joka vapauttaisi minut tunteesta, joka tässä vaiheessa oli jo yhtä tylppää, särkevää tuskaa.

"Poliisi", afrikkalainen taksikuski kuiskasi uudelleen paksulla korostuksellaan samalla kun pyöräytti silmiään ja köyristi hartaitaan merkiksi siitä, että minun pitäisi vilkaista taustapeiliin. Siellä tosiaan näkyi pakettiauto, jossa istui kolme siviilipoliisin oloista nuorta heppua, jotka vaikuttivat innokkailta pieksämään jonkun. Ehkäpä minut.

Parimetrinen ristiinpukeutuja ja kamanvetokaverini St. Louis Simon ja minä olimme juuri ostaneet pussin hepoa ja toisen kookaa, ja minä olin survonut molemmat melko huolimattomasti avonaiseen paidantaskuun. Tiukkojen housujeni etutaskussa pullotti pussillinen uusia värkkejä, koska en ollut odottanut kohtaavani virkavaltaa tänään. Nyt tunsin itseni tyystin suojattomaksi.

Matkattuumme kymmenen korttelia Seattlen Capitol Hillin läpi alkoi olla selvää, että meitä todellakin seurattiin. Kun automme pysähtyi vähän matkan päähän kotitalostani, nousin ulos ja lähdin kävelemään jalkakäytävällä niin luontevasti kuin pystyin. Simon tuli ulos taksin toiselta puolelta yllään

asuntovaunualueen asukit mieleen tuova farkkuhame ja kiilakorkokengät, jotka saivat hänet näyttämään entistäkin pidemmältä. Hän oikaisi rakennusten välissä olleen sorakentän läpi, ja minä näin silmäkulmassani, kuinka kaksi tyyppiä taklasi hänet maahan... Ei hyvä. Olin jo melkein kotitaloni kulmalla, kun lyhyt, nuori tyttö, jolla oli yllään farkut ja hihatton t-paita, pomppasi yhtäkkiä tielleni ja piteli virkamerkkiään naamani edessä. "Odotas jätkä vähäsen!" hän sanoi. "Mihin miehellä on noin hoppu?"

Käteni nousivat automaattisesti pystyyn. Vedin naamalleni parhaan "mistä on kysymys" - ällistysilmeeni. "Kotiin mä vain olen menossa", vastasin ja viitoitin tyhmän oloisesti kotitaloani kohti.

"Mitäs täällä on?" poliisi kysyi ja puristi huumeita paitani ohuen kankaan läpi.

"Mitä vittua sä olet vailla? Mä *asun* täällä!" minä huusin ja vetäydyin kauemmas hänestä närkästynyttä teeskennellen. Laskin pikaisesti päässäni, miten kipeäksi ehtisin tulla putkassa ennen kuin pääsisin ulos takuita vastaan, kun aamuvedotkin olivat vielä vetämättä. Näin, että Simon ja taksikuski istuivat jalkakäytävän reunalla käsiraudoissa, jalat ojassa. Taksista oli irrotettu koko takapenkki.

"Okei, näytähän paperit."

Näin sieluni silmin passini, joka oli yläkerrassa kahvipöydällä crackpiippujen alla, vieressään iso kasa käytettyjä ruiskuja. Sen noutaminen ei ollut edes vaihtoehto.

"Ei mulla ole niitä mukana. Nimeni on Mark Lanegan."

Kytän silmät kapenivat viiruiksi. Hän katseli minua pitkään, kunnes kysyi: "Etkö sä ollut joskus laulaja?"

Saateltuaan minut poliisin tarkkailupakun luo hän otti koje-laudalta pienen mustavalkoisen kuvan. Se esitti heidän jahtaamaansa autovarasta, joka muistutti minua hiukan. Poliisi ojensi minulle kuulakärkikynän, pyysi nimikirjoituksen kuvaan, ja päästi meidät sitten menemään.

RIIVIÖN LAPSUUS

Synnyin keisarileikkauksella napanuora kaulani ympärillä marraskuussa 1964 ja vartuin Kaskadivuorten väärällä puolella Ellensburgin pikkukaupungissa Washingtonin osavaltion itä-laidalla. Kuulun hiilikaivosmiesten, tukkijätkien, viinanmyyjien, etelädakotalaisen kehnon maan viljelijöiden, rikollisten, van- kien ja kaikkein tietämättömpien ja kovaotteisimpien junt- tien laajaan sukuun. He olivat tulleet Irlannista, Skotlannista, siis eri puolilta Britteinsaaria. Äitini äiti oli syntynyt Walesissa sikäläisille vanhemmille. Isäni, äitini, enojeni, tätieni ja isovan- hempieni nimet tulivat suoraan Appalakeilta, itäisen Washing- tonin aavikoilta ja jokaisesta asuntovaunupuistosta niiden vä- lillä – sellaiset nimet kuin isoisilläni Marshallilla ja Floydilla ja isoäideillääni Ellalla ja Emmalla oli. Enoni olivat Roy, Marvin ja Virgil. Tätieni nimet olivat Margie, Donna ja Laverne. Isäni oli Dale, äitini Floy. Vanhin sisareni sai nimekseen Trina. Ainoas- taan minulle oli suotu nimi, joka toi mieleen keskiluokan eikä takametsiä. Inhosin nimeäni, mutta kuultuani äitini harkinneen nimeävänsä minut Lanceksi, kiitin Jumalaa. Lance Lanegan. Sen naurettavampaa ja nöyryyttävämpää nimeä en osannut edes ajatella, ja olin kiitollinen isälleni siitä, ettei hän ollut antanut ni-

metä minua siksi. Sen kuultuani pystyin elämään Markin kanssa, mutta halusin mieluummin, että minua kutsuttaisiin Laneganiksi. Jos esittelin itseni jollekulle, käytin aina toista nimeäni Williamia. Kuin telepaattisesti useimmat opettajat, valmentajat ja tutut kuitenkin kutsuivat minua Laneganiksi.

Kummankin vanhempani tausta oli äärimmäisen köyhä ja julmasti puutteellinen. Molempien elämä muuttui nuorella iällä tragedian kautta. Kumpikin oli laajan sukunsa ensimmäinen, joka kävi lukion. Molemmista tuli opettajia. Minä taas en kyennyt käymään koulua.

Kun olin vangittuna pulpettiin, en ikinä edes yrittänyt seurata opetusta. Usein unohduin unelmoimaan ensirakkaudestani baseballista. Koulun jälkeen pelasin sitä tuntikausia naapurin tontille tekaistulla kentällä, kunnes tuli niin pimeää, ettei enää nähnyt eteensä. Lopulta laahustin hitaasti kotiin sietämään äitini haukkujen väistämätöntä hyökyä. Hän raivosi enimmäkseen (vaikkakin äidin hyökkäyksillä oli monta brutaalia tulokulmaa) siitä, että en ollut ikinä kotona. Äiti itse oli syy siihen, että pysytelin poissa. Vältelläksemme hänen syövyttäviä henkisiä hyökkäyksiään sekä minä että isosiskoni Trina etsimme mitä tahnassa tekosyitä voidaksemme olla muualla kuin kotona. Myös minä ja sisareni olimme toistemme kurkuissa varhaisimmista muistoistani lähtien. Isäni oli kotona tuskin koskaan, mikä tarkoitti, että jäin aina kummankin naispuolisen perheenjäsenen armoille. Äitini ei tuntunut saavan mielihyvää mistään muusta kuin minun kiusaamisestani ja minun ja kaikkien kiinnostuksenkohteideni ivaamisesta. Kun hän läpsi minua naamaan, hänen lempihokemansa oli: "Sinä et ole minun poikani!" Kuinka toivoinkaan, että se olisi totta. Äiti oli ollut kuusivuotias nähdessään, kun hänen isänsä murhattiin heidän kotinsa pihanurmikolle. Hänet kasvatettiin miesten keskellä tukkilaiskämpillä, joissa äidin äiti työskenteli kokkina. Hän varttui myrkylliseksi aikuiseksi. Äiti oli "kiusankappale", kuten isällä oli tapana sanoa.

Kun vanhempani erosivat, valitsin ilomielin isän luona asumisen. Vaikka hän aina heijasteli ympärilleen syvää hiljaista surua, isä oli myös hyväsydäminen mies, joka välitti ja tarkoitti hyvää. Hän ei kuitenkaan pystynyt hallitsemaan minua edes silloin, kun olin vielä hyvin nuori.

Näpistelin koulua vastapäätä olleesta Vail'sin kaupasta suklaapatukoita, kuten Snickers, Three Musketeers, Milky Way ja Almond Joy, ja myin niitä alennuksella luokkatovereilleni. Aloin myös pelata pakkomielteisesti Quarters-peliä, jossa heitettiin kolikoita seinään. Se, jonka kolikko laskeutui lähimmäksi seinää, voitti koko potin. Erään hyvän ystäväni isä oli pelilaitekauppias, joka kierteli ympäri osavaltiota myymässä baareille ja kuppiloille Punchboard-lautoja ja muita huvilaitteita, joihin juopot tuhlasivat taalojaan. Eräänä viikonloppuna olin yötä kaverini luona, kun hänen vanhempansa olivat poissa.

”Hei Matt, mennään tutkimaan sun faijan kamoja.” Se riitti: kiipesimme ikkunasta sisälle latoon, jossa hänen isänsä säilytti kauppatavaroitaan. Nappasin hänen varastostaan muutaman Punchboardin ja vein ne kotiin. Jo silloin minua riivasi pakkomieltainen taipumus keskittyä pirullisuuksiin. Se iski päälle kovaa aina, kun huomasin tilaisuuteni koittaneen. Muutaman seuraavan päivän aikana halkaisin laudat huolellisesti talttapäämeissellillä ja olin äärimmäisen varovainen sen suhteen, ettei niihin jäisi suurempia jälkiä. Sitten kulutin tunteja siihen, että avasin laudan sisällä olleet pikkuruiset paperikääröt. Poistin kaikki kahdenkymmenen, viidenkymmenen ja sadan dollarin voitonnumerot ja asettelin dollarin, kahden taalan ja viiden dollarin kääröt takaisin paikoilleen. Tein niin siistiä käsityötä, ettei siitä jäänyt lautaan merkkiäkään. Kuljetin lautta koulussa jumpapussissani tunnilta toiselle ja annoin toisten pelata dollarilla laaki. Kukaan ei tietenkään koskaan voittanut suuria rahoja, koska olin poistanut pelistä sellaiset laput. Se huvitti suuresti ystäväni Mattiä.

Pakkomielteinen huijaaminen täytti jokaisen päiväni, kaikki tekoni ja ajatukseni. Se oli mielessäni ensimmäisenä herätessä ja viimeisenä nukkumaan mennessä. Se teki minusta epäsuosittun tyypin eräiden koululaisten keskuudessa. Aggressiivisuuteni ja intoni viedä heidän rahansa hämmensivät heitä. Sillä, miten paljon tai vähän käteistä minulla oli, ei koskaan ollut mitään väliä. Heräsin eloon, kun aloin keksiä keinoja hankkia rahaa, ja taruin toimeen. Ja se vain paheni.

Yläkoulussa aloin varastella olutta isäukkonni loputtomasta kaljavarastosta ja salakuljetin tölkkejä kouluun jumppapussissa. Isä oli myös puuseppä, ja hän oli rakentanut kellariin huoneeni viereen kokonaisen baarin sekä tilan, johon hän kutsui kavereitaan pelaamaan korttia. Isä oli nikkaroinut kaiken vanhasta puutavarasta, jota oli saanut ilmaiseksi oltuaan purkamassa seudun latoja. Join kähveltämäni kaljaa tyhjillään olleessa talonmiehen komerossa tuntien välissä tai sitten välitunnilla koulun pihalla korkeiden pensaiden takana. Aloin myös polttaa ruohoa. Pienessä maalaiskaupungissamme ei ollut lisäksi kuin kaksi yläkouluikäistä nuorta, jotka polttelivat. Minusta tuli näpistelijä. Pyysin jokaisella tunnilla luvan käydä vessassa ja kipitin sitten äkkiä pienen koulumme toiselle puolelle liikuntasalin pukuhuoneeseen. Pengoin niiden koululaisten housujen taskut, jotka eivät olleet lukinneet kamojaan kaappiin. Kolikoita, paperirahaa – otin kaiken, mitä löysin. Ainoa tunti, jonka aikana en käynyt varkaissa, oli oma liikuntatuntini. En jäänyt koskaan kiinni.

Isäni ei juuri yrittänyt kasvattaa minua. Omien tiukkojen juopotteluaikataulujensa sekä elinikäisten kiinnostuksenkohteidensa (kortinpeluu kavereiden kanssa, naisten jahtaaminen) tähden hän lakkasi pian edes yrittämästä valvoa ja kontrolloida minua. Olin iloinen, kun sain juoksennella villinä kaduilla. Vuodet äitini tossun alla olivat olleet epämiellyttäviä, ja rakastin isääni, koska hän antoi minulle uudenlaista vapautta tutkia pakottavia tarpeitani, villejä kiinnostuksenkohteitani ja vasta ver-

solla olleita perverssejä fetissejäni. Tunsin olevani onnekkain tuntemani nuori – ei sääntöjä, ei kotiintuloaikoja, ei mitään. Olin jo kaksitoistavuotiaana pakkomielteinen peluri, aloitteleva alkoholisti, varas ja pornofriikki. Minulla oli valtava pornolehtikokoelma. Löysin suurimman osan lehdistä penkomalla tunti-kausia yliopistokampuksen opiskelijatalojen roskiksia. Kokoelmani oli niin laaja, että minulla oli vaikeuksia saada kätkettyä sitä suureen kolmikerroksiseen taloomme, jossa ei asunut minun ja isäni lisäksi kuin kaksi koiraa.

Kun vanhempani olivat vielä yhdessä, jouduin piilottamaan kaiken, minkä tahdoin pitää yksityisasiana. Yhdeksänvuotiaana ongin roskalaatikosta paketin käyttämättömiä kondomeja, ja kun äiti löysi sen, hän räjähti. Vähän ennen vanhempieni eroa äiti löysi huoneestani ruohopiipun ja vaati minua käymään psykologilla. ”Mielestäni terapiaa tarvitsee äitisi, et sinä”, psykologi totesi. Ainoastaan sitä isäni ei hyväksynyt, että hänen kolmetoistavuotias poikansa polttaa marihuanaa. Toisinaan piilotin pilveni ja poltteluvehkeeni – bongit, paperit sun muun – koirankoppiin, joka oli autokatoksessa. Useita kertoja löysin krääsäni sieltä tuhottuna, joko poljettuna tai vasaroituna hajalle. Ymmärsin viestin, viisastuin ja keksin uusia piilopaikkoja.

Isä antoi tekojen puhua puolestaan. Voisin luultavasti laskea kaikki käymämme syvälliset keskustelut puolentoista käden sormilla. Eräänä iltana hän kutsui minut yläkertaan.

”Mark, tulehan tänne. Meidän pitää jutella.”

Oletin, että poliisit olivat taas käyneet etsimässä minua ja kertoneet isälle, mihin ajattelivat minun syyllistyneen, ja ilmoittaneet, milloin isän pitäisi tuoda minut poliisilaitokselle.

”Toki, isä. Mitä mielessä?”

”No”, hän aloitti, ”minä olen opettaja, ja luokillani on nuoria, joilla ei ole puoliakaan niistä mahdollisuuksista, kyvyistä tai draivista, jotka sinulla on. Joka vuosi tänne saapuu yksi tai kaksi uutta oppilasta, joita seurattessani minut valtaa tunne, että jo-

nain päivänä he vielä päätyvät piirikunnan putkaan, vankilaan tai liian varhain hautaan. Yllätyisit, jos tietäisit, miten usein niin myös käy.”

”Poika, kun katselen sinun elävän elämääsi ihan... miten huvittaa, minut valtaa se sama tunne. Sinä luulet, että säännöt, jotka koskevat muita ihmisiä, eivät päde sinuun. Puhun sinulle tästä tänään, koska olen tullut sellaiseen johtopäätökseen, että vaikka olet jo saanut muutaman ankaran opetuksen, niitä on tulossa vielä monta lisää. Sinä joudut oppimaan asiat hyvin rankalla ja tuskallisella tavalla. Sinä olet ihan samanlainen kuin Virgil-setäsi. Syntymästä kuolinhetkeen hänen elämässään ei ollut muuta kuin kipua, sekasortoa ja vaikeuksia.”

Virgil-setä oli kuollut alkoholismiin vanhainkodissa neljäkymmentäkolmevuotiaana. Hän oli kulkenut maata ristiin rastiin vuosikausien ajan, hypännyt satojen junien kyytiin, ollut ihan oikea kulkuri, *hobo*. Kun isä oli opiskellut yliopistossa, hänen taakkanaan oli matkustaa ympäri maamme luoteiskolkkaa makselemassa setäni takuita. Isä oli joutunut hoitamaan Virgilin ulos putkasta niin monta kertaa, että hän oli luonnollisesti alkanut tuntea vastenmielisyyttä veljeään kohtaan. Virgil kulki kiskoilla kunnes eräänä iltana sammui junan alle ja juna katkaisi hänen molemmat jalkansa. Isä kertoi olleensa Virgilin luona sairaalassa, kun tämä tuli tajuihinsa ja tajusi menettäneensä molemmat jalkansa. ”Mitä hän sanoi?” kysyin isältä, joka vastasi tyypilliseen tapansa sanojaan säästellen: ”No perkele, ei hän ainakaan iloinen ollut.” Kun isoäidin kuoltua tyhjensimme isän kanssa mummon kotia purkukuntoon, löysimme kenkälaatikollisen postikortteja, jotka Virgil oli lähetellyt joka puolelta Yhdysvaltoja. Ne kaikki alkoivat samalla tavalla, eli Virgil kertoi missä oli ja millaista vähäpätöistä työtä sillä kertaa teki. Ne kaikki päättyivät täsmälleen samalla tavalla. Jokainen oli lähetetty hänen äidilleen.

”Mark, vaikuttaa siltä, ettet pysty muuttumaan”, isä sanoi. ”Sinä kieltäydyt olemasta opetettavissa.”

Opetettavissa oli yksi isän lempisanoista. Pakotin silmäni olemaan olematta pyöritettävissä.

”Siispä ehdotankin, että alat miehistyä, ja sillä minä tarkoitan viisastumista. En puhu tappelemisestä. Teet sitä jo aivan tarpeeksi, ja olen kyllästynyt maksamaan hajonneiden käsiesi hoitoja.”

Vaikutti tosiaan siltä, että särjin rystyseni joka toisessa tapelussa.

”Sinun pitää miehistyä henkisesti ja fyysisesti. Kuule poika, olet matkalla sellaisiin paikkoihin, joissa selviytyäksesi tarvitset kaiken mahdollisen voiman ja nokkeluuden. En tiedä miksi, mutta tuollaisena sinä tänne tulit, ihan niin kuin Virgil, perkele”, hän sanoi päätään pudistellen. Se oli totta. Olin niin kummallinen paskamagneetti ihmisen hahmossa, että toista vastaavaa en tuntenut. Räyhääminen oli jatkunut alakoulusta yläkouluun. Ollessani neljäntoista aikuinen mies löi minua nyrkillä naamaan kuppilan edessä asuntovaunupuiston laidalla, kun olin pyytänyt häntä ostamaan olutta minulle ja kavereilleni. Kasvoihini on ikuisesti tatuoituna musta piste, koska yhtenä päivänä eräs poika upotti lyijykynän naamaani yrittäessään puhkaista silmäni.

Silti, muistan lapsena istuneeni lattialla lähellä Virgiliä, joka oli pyörätuolissaan huopa sylissä, ja hän vaikutti olevan aivan erilainen kuin se ongelmainen ja yrmeä miehenkuva, jonka isä oli hänestä puheillaan maalannut.

Kun koputin onttoa, kosmeettista proteesia, joka hänellä oli housunlahkeessaan, hän kallisti päätään taaksepäin ja mylvi naurusta. Virgilin korpinmusta, taaksepäin kammattu tukka toi mieleeni Elvis Presleyn.

Eräänä päivänä näin oudon, vangitsevan valokuvan paidattomasta miehestä *Creem*-lehden kannessa poiketessani Ellensburgin ainoassa sarjakuva-levykaupassa, Ace Books And Recordsissa. Kysyin liikkeen omistajalta Tim Nelsonilta, kuka kuvassa oli.

”Ystävä hyvä, siinä on Iggy Pop.”

Minä elin kulttuurisesti eristäytyneessä lehmikylässä, jonka paikallisradiokanavalla soitettiin pelkkää countrya. Kukaan Ellensburgissa ei ollut kuullutkaan Jimi Hendrixistä, vaikka tämä oli syntynyt vain 180 kilometrin päässä Seattlessa. Tim soitti minulle muutaman varhaisen punkrocksinglen, ja musiikki nappasi minusta saman tien kiinni ja nussi minua kunnolla. Sex Pistolsin ”Anarchy in the UK” oli ilmestys, joka muutti elämäni heti ja pysyvästi. Aggressiivisesti muriseva musiikki lumosi minut. Minulla oli ollut lapsena Alice Cooperin levy, jota olin kuunnellut pakkomielteisesti, mutta punk oli eksoottista ja puhutteli minua tavalla, jota en osannut pukea sanoiksi. Tiesin vain, että sitä piti saada lisää.

Pari päivää myöhemmin olin vaihtanut kaikki lapsesta saakka keräämäni sarjakuvalehdet levyihin: Sex Pistols, Damned, Stranglers, Ramones, Iggy, David Bowie, New York Dolls, Velvet Underground. Oli todellinen ihme, että nämä albumit edes löytyivät sellaisesta paikasta, mutta Tim Nelson oli uniikki kundi, joka näytti hipiltä mutta jolla oli laaja musiikkimaku ja joka suhtautui uteliaasti uuteen ja erilaiseen. Kiitin Jumalaa levyjen löytymisestä ja kuuntelin niitä yksinäni vuosia.

Säännölliset yhteentörmäykset lainvalvojien kanssa eivät kohentaneet käsitystäni auktoriteeteista. Viisitoistavuotiaana minut haettiin kuulusteltavaksi epäiltynä autostereoiden varastamisesta erään autoliikkeen pihalta. Kun en suostunut kertomaan sen kaverin nimeä, jonka tiesin olevan vastuussa teosta, itse kapteeni Kuchin astui huoneeseen ja minut jätettiin kahden hänen kanssaan.

Fabian Kuchin oli pahamaineisen kova tyyppi. Hän oli hoi-
tanut paikallisen lainvalvojan tointa brutalein ottein jo useita vuosia. Hänen toinen kätensä oli kipsissä jonkin rajun pidätyksen tai kapakkatapkelun jäljiltä.

”Poika, minä kysyn vielä kerran: kuka vei ne stereot?”

”En tiedä.”

Sillä hetkellä, kun sanat tulivat suustani, hän löi minua päähän murtuneen kätensä kipsillä ja minä putosin tuolilta lattialle.

”Ehkäpä ajattelet vähän tarkemmin seuraavalla kerralla, kun kysyn sinulta jotakin.”

Se ei ollut viimeinen kerta, kun kytät pieksivät minusta pasokat pihalle Ellensburgissa. Muutamaa vuotta myöhemmin olin lähdössä itsenäisyyspäiväjuhlista, kun pamppujaan heiluttelevat apulaissieriffit löivät minua munille ja takaraivoon ja panivat minut makaamaan naama asfalttia vasten.

Muutamaa vuotta myöhemmin Kuchin jäi kiinni myytyään muutaman unssin kokaiinia siviilipukuisille liittovaltion agentteille. Hän sai vaivaisen 25 000 dollarin sakon ja vuoden mittaisen viranpidätyksen. Se oli malliesimerkki kotikaupunkini lainvartijoiden korruptoituneisuudesta, niiden, jotka olivat aina seuranneet liikkeitäni kullit kovina. Iloitsin kuitenkin kuultuani Kuchinin pidätyksestä. Olin aina toivonut hänelle kaikkea pahinta.

Yläkoulussa minä pelasin baseballia, jota rakastin, ja jalkapalloa, jota inhosin. Olin toinen surkean joukkueemme pelinrakentajista. Joo, kyllähän minä osasin heittää palloa, ja toinen pelinrakentaja osasi juosta, mutta ei se silti mikään voittava yhtälö ollut. Sisempi laitahyökkääjämme oli jättiläinen, yli kaksimetritinen jo kuusitoistavuotiaana. Hän oli vahva ja voimakas pelaaja, mutta hänen kätensä olivat kuin seulat. Kun jäin passiin niiksi muutamiksi sekunneiksi, jotka minulla oli aikaa ennen kuin vastustajan puolustaja tuli murskaamaan minut, hän oli ainoa, jolle saatoin heittää. Joka ainoa kerta, kun heitin hänelle, pallo kimposi naurettavan näköisesti hänen käsistään, kypärästään, maskistaan tai kehostaan. Hänellä oli myöhemmin menestyskäs kymmenen vuoden ura NFL:ssä, mutta linjamiehenä – hänestä siis tuli korsto, joka esti hyökkäyksen eikä ikinä koskenutkaan

palloon. Useimpien pelien päätteeksi me nilkutimme lyötyinä pois kentältä, raahasimme mustelmille hakattuja perseitämme omine hyödyttömien käsinemme.

Ja minä olin ulkopuolinen. Vaikka pelasin paikkaa, johon olettaisi liittyvän johtajuutta, useimmat joukkuekaverini hädin tuskin pystyivät pitämään salassa, että halveksivat minua. Minä taas en voinut käsittää heidän huoliaan, jotka koskivat keski-arvoja, cheerleader-tyttöystäviä ja koulun tapahtumia. Naureskelin itseseni, kun näin heidän tekevän ankarasti ryhmätöitä voidakseen huijata läksyissä. Minä en välittänyt niistä vittuaakaan, en edes sen vertaa, että olisin vaivautunut huijaamaan. En tehnyt koko kouluajanani läksyjä yhtä ainutta kertaa. En olisi voinut piitata vähempää siitä, reputinko vai satuinko jostain kohtalon oikusta läpäisemään kurssin. Sen vuoksi minuun suhtauduttiin uteliaasti, inhoten ja peläten. Pysyttelin omissa oloisani enkä kuunnellut vittuilua keneltäkään. Se sai jotkut koviksi oletetut jätkät koettamaan onneaan kanssani.

Matkatessamme bussilla kotiin taas yhdestä hävitystä matista joku kysyi, mitä oikein kuuntelin korvalappustereoillani. Sitten punkrocksoittolistani kiersi diplomaattisesti kädestä käteen, jotta jokainen joukkueen jäsen saisi pilkata minua. En koskaan unohda heidän nauruaan enkä sitä, että he katsoivat minua kuin hullua. Keskushyökkääjä, yksi joukkueen suosituimmista pelaajista, heitti minua vielä jääkuutiolla päähän huvittaakseen ystäviään. Särjin käteni, kun hakkasin häntä bussin perällä, ja loppukauden pelasin itse keskushyökkääjänä. Heittokäteni oli kipsissä ja sen ympärille oli kääritty monta kierrosta vaahtomuovia ja teippiä.

Pelikausien välissä olin täysi alkoholisti. Joka päivä matkalta koulusta kotiin nousin bussista kaupungilla ja pistäydyin kaupassa näpistämässä pullon MD 20/20:iä – vahvaa viiniä, jota sanottiin Mad Dogiksi. Sujautin litteän pullon housujen etumukseen alle, kävelin rennosti ovesta ulos ja käppäilin puistoon

juomaan. Sitten palasin kauppaan hakemaan toisen pullon. Aivan kuin litteät pullot olisi suunniteltu juuri sitä silmällä pitaen, että pontikkaviiniä olisi helpompi pölliä.

Toisen pullon jälkeen kävin yliopiston kampuksella varastamassa polkupyörän. Sitten edessä oli humalainen, tuskaisa ja usein muutaman kaatumisen keskeyttämä taival kanaalille, joka halkoi peltoja vajaan kilometrin päässä kotoani. Siellä heitin filarin veteen ennen kuin ylitin sillan ja kävelin loppumatkan koitiin. Sitä jatkui parin vuoden ajan.

Kun olin autokoulussa, isäni pidätettiin rattijuopumuksen vuoksi ja hän menetti ajokorttinsa. Kaikki muut ikäiseni saivat ajokortin, mutta minun piti odottaa, kunnes isällä oli taas lupa ajaa autoa ja laittaa liikennevakuutus kuntoon. Hän vietti kuusi viikonloppua vankilassa ja maksoi mojovan sakon. Minua kuumotti se, että vielä puoli vuotta autokoulun läpäisemisen jälkeenkään en saanut lain mukaan ajaa. Ikuisuudelta tuntuneen odottamisen jälkeen olin jo melkein seitsemäntoista, kun lopulta sain ajokortin. Myöhään eräänä iltapäivänä vein yhden tytön kanaalin suuntaiselle soratielle ajelulle ja juomaan kaljaa siinä toivossa, että pääsisin panemaan. Jossain vaiheessa hän kävi pusikossa pissalla. Tyttö palasi sieltä innostuksesta väristen.

”Mark, sun täytyy nähdä tämä, tule katsomaan!”

Hän johdatti minut silloin kuivillaan olleen kanaalin töyräälle. Uoma oli täynnä ruostuneita, ruokojen peittämiä polkupyörien luurankoja, niitä oli seitsemänkymmentä tai enemmänkin. Tunsin varkaan syyllisyyspunoituksen kohoavan ylöspäin kauhallani.

”Outoa”, sanoin ja ohjasin hänet takaisin autolle. En todellakaan aikonut kertoa salaisista jutuistani kenellekään. En silloin enkä koskaan.

Juniorivuoteni kesällä päätin lopulta haistattaa futikselle vitut. Ainoa ystäväni koko joukkueessa oli kova, fiksu ja kaduilla pärjäävä isoveljen korvike Dean ”Zeek” Duzenski, ja hän

valmistui koulusta sinä keväänä. Hän oli ollut ryyppykaverini, neuvonantajani ja myös suojelijani, kun sellaista muutaman kerran tarvitsin. Eräänä päivänä, kun menin vaihtamaan vaat-teita treenejä varten, kypäräni oli täpötäynnä limsaa. Jekutte-
lija oli joukkueemme isoin ja painavin linjamies, erittäin suu-
ri tummaihoinen musta heppu nimeltä Waddell Snyder, joka
painoi reilusti yli 130 kiloa. Olin jatkuvasti hänen kepposten-
sa ja kiusaamisensa kohteena, eikä hän jättänyt väliin yhtään
tilaisuutta päästä vittuilemaan minulle. Treenien jälkeen koko
joukkue seurasi pelonsekaisen kunnioituksen vallassa, kun
Zeek antoi isolle, hitaalle, kovaonniselle ja suurisuiselle kiu-
saajalle mitä kiivaimman, laskelmoiduimman ja fyysisesti ha-
jottavimman selkäsaunan, joka kesti kymmenen pitkää mi-
nuuttia. Hän nuiji ison pojan naamaan nyrkiniskun toisensa
perään, kunnes tätä hädin tuskin enää tunnisti. Tarpeetonta
sanoakaan, että Del Snyder ei ikinä enää sanonut minulle yh-
tään mitään. Olin täysin eri aaltopituudella kuin joukkuekave-
rini lapsellisine huolenaiheineen, ja vihasin päävalmentajaam-
me alusta lähtien. En koskaan tykännyt siitä, että hän pomotti
minua kuin armeijan alokasta.

Kun en ilmaantunut viimeisen pelikauteni ensimmäisiin
kesätreeneihin, valmentaja päätti tulla käymään meillä koto-
na. Kun hän ei saanut hinattua minua takaisin joukkueeseen,
hän suuttui, osoitteli minua sormella omalla pihallani ja hauk-
kui luovuttajaksi ja häviäjäksi. Lopulta isä, joka myös työskenteli
opettajana koulussamme, astui talosta ulos.

"Koutsii hei", hän sanoi röyhkeään sävyyn. "Suksihan vittuun
tontiltani ennen kuin soitan poliisit."

Nauroin ääneen. Vaikka joka toinen sana isäni puheessa oli
perkele tai paska, vittua en ollut ikinä ennen kuullut hänen sano-
van. Se, että hän oli säästellyt sitä valmentajaani – työkaveriaan
– varten, tuotti minulle sanomattoman paljon iloa.

Eräänä iltana, kun olin ryypiskellyt tuntikausia yhden kaverini kanssa meillä, sain hänet mukaan toteuttamaan erästä synkeää ideaa, joka oli pyörinyt mielessäni jo useita vuosia. Ajoimme kaverini Jeepillä kauas maaseudulle, kunnes löysimme pakettiauton, jonka omisti ehdonalaisvalvojani, jota inhosin. Se oli pelolla, jolla säilytettiin hänen aviomiehensä karjan heiniä. Paku oli hyötyajoneuvo, jolla he liikkuvat ympäri monen hehtaarin tiluksiaan. Sillä välin, kun kaverini pölli autosta moottorinosia ja työkaluja, minä tuhosin sitä moukarilla. Kotimatalla etupenkien väliin asennettu autostereo alkoi pätkiä, ja kun me kumpikin ryhdyimme nitkuttelemaan sitä kuntoon, känninen kaverini unohti katsoa tietä ja posotti jalkakäytävän yli suoraan syvään ojaan.

Lensin ulos Jeepistä ja kierin rajusti pitkin asfalttia. Kun pyyhkäisin hiuksia pois kasvoiltani, ne jäivät käteeni. Päänahkani oli irronnut osittain ja ohimossani oli pahoja viiltoja. Kuskina olleen kaverini peukalo oli irronnut.

Kävelimme melkein pari kilometriä lähimmälle maatilalle. Kaverini piteli peukaloa paikoillaan ja vaikeroi kivusta, ja veri ryöpsähteli ulos kädessä olleesta reiästä. Kello oli neljä aamulla, kun jyskytimme maatalon ovea saadaksemme apua. Talon omistaja tervehti meitä suuntaamalla haulikonpiipun päin naamojamme. Kun sitten seisoiimme hänen keittiössään odottamassa ambulanssia, minä katselin, kuinka veremme kerääntyi valtavaksi lammikoksi ikivanhalle linoleumilattialle. Makasin sairaalavuoteessa, kun poliisi luki minulle oikeuteni.

Oikeuskäsittelyssä otettiin huomioon aiemmat rikokset: vandalismi, automurrot, moninkertainen jätelain rikkominen, yksityisalueelle tunkeutuminen, kaksikymmentäkuusi sakkoa alkoholin juomisesta alaikäisenä, alkoholin näpistely, marihuanan hallussapito, polkupyörävarkaus, työkaluvarkaus, auton osien varastaminen, julkinen virtsaaminen, kaljatynnyrin ja hanan varastaminen, vakuutuspetos, autostereoiden va-